

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2730

Vragen van het lid **Diederik van Dijk** (SGP) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *christenvervolging in Indonesië* (ingezonden 3 juli 2025).

Antwoord van Minister **Veldkamp** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 14 juli 2025)

Vraag 1

Bent u bekend met de artikelen «Tientallen christelijke jongeren in Indonesië aangevallen door Moslims: dit is puur christenfobie¹» en «Indonesische christenen opgeschrikt door vlag aan wooncomplex: jullie zijn niet welkom²» en «Church permit refusal in Indonesia sparks religious freedom concerns³»?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Behoeft elke godsdienstige activiteit in Indonesië een vergunning of geldt dit slechts in delen van Indonesië of selectief voor enkele geloven?

Antwoord 2

Niet elke godsdienstige activiteit in Indonesië vereist formeel een vergunning. De Indonesische Grondwet waarborgt godsdienstvrijheid, en in principe mogen religieuze activiteiten vrij worden uitgeoefend binnen de zes officieel erkende religies: islam, protestantisme, katholicisme, hindoeïsme, boeddhisme en confucianisme. In de praktijk is het echter gereguleerd en regionaal verschillend.

In bepaalde provincies of gemeenten – vooral waar religieuze spanningen bestaan of waar religieuze minderheden actief zijn – worden soms beperkingen opgelegd. Lokale overheden of de gemeenschap kunnen eisen stellen,

¹ Cvandaag, 1 juli 2025, «Tientallen christelijke jongeren in Indonesië aangevallen door moslims: «Dit is puur christenfobie»» (<https://cvandaag.nl/106387-tientallen-christelijke-jongeren-in-indonesi-aangevallen-door-moslims-dit-is-puur-christenfobie>)

² Cvandaag, 20 februari 2025, «Indonesische christenen opgeschrikt door vlag aan wooncomplex: «Jullie zijn niet welkom»» (<https://cvandaag.nl/104752-indonesische-christenen-opgeschrikt-door-vlag-aan-wooncomplex-jullie-zijn-niet-welkom>)

³ Licas News, 11 april 2025, «Church permit refusal in Indonesia sparks religious freedom concerns» (<https://www.licas.news/2025/04/11/church-permit-refusal-in-indonesia-sparks-religious-freedom-concerns>)

zoals het aanvragen van een vergunning voor het bouwen van gebedshuizen of het organiseren van bijeenkomsten. Voor niet-erkende religies of geloofsgroepen die buiten de officiële zes vallen, is het verkrijgen van toestemming vaak moeilijk en onderhevig aan bureaucratische of sociale obstakels.

Vraag 3

Deelt u de opvatting dat gebedsbijeenkomsten zonder vergunning mogelijk zouden moeten zijn? Zo ja, bent u bereid om bij de Indonesische overheid voor meer ruimte te pleiten voor gebedsbijeenkomsten en kleinschalige christelijke bijeenkomsten in huizen, het liefst zonder de noodzaak voor een vergunning?

Antwoord 3

Ja. Gebedsbijeenkomsten zouden, zeker in besloten kringen, zonder vergunning mogelijk moeten zijn. Internationaal recht staat regulering van openbare religieuze uitingen onder strikte voorwaarden toe, zoals ter bescherming van de openbare orde of veiligheid, maar dit mag nooit neerkomen op een onevenredige beperking van geloofsbeleving. Nederland zal dit uitgangspunt blijven onderstrepen in de dialoog met de Indonesische autoriteiten.

Vraag 4

Deelt u de mening dat de afhankelijkheid van vergunningen bijzonder onwenselijk is waar het christendom in de minderheid is?

Antwoord 4

Ja, vrijheid van religie is een fundamenteel recht, ongeacht de omvang van een geloofsgemeenschap. Waar vergunningseisen religieuze minderheden onevenredig beperken in hun geloofsuitoefening, is dat zorgelijk.

Vraag 5

Herkent u, net als de vragensteller, een patroon van administratieve maatregelen die optellen tot christenvervolging, inclusief ongelijke toegang tot het recht, tegenwerking bij overheidsprocessen, en tegenwerking met vergunningsprocessen? Zo ja, welke maatregelen of welk handelingsperspectief bestaat hiertegen?

Antwoord 5

Vanuit het buitenlandse mensenrechtenbeleid zet Nederland, middels programmering en diplomatieke inzet op multilateraal en bilateraal niveau, in op gelijke rechten en toegang tot diensten voor alle personen en bevolkingsgroepen, ongeacht hun religie of geloofsovertuiging. In het World Report 2025 meldt Human Rights Watch dat het afgelopen jaar bepaalde wetten in Indonesië risico's meebrachten voor religieuze minderheden waar het de tenuitvoerlegging van die wetten betrof. Het rapport noemt ook positieve ontwikkelingen in Indonesië, zoals de verbreding van het recht om van religieuze identiteit te wisselen op identiteitskaarten.

Vraag 6

Hoe vaak ziet u hierbij dat administratieve maatregelen, vergunningen en overige processen eigenlijk verdraaid worden en selectief ingezet als christenvervolging? Welke rol speelt dit in de lokale contacten van het ministerie en het postennetwerk in landen waar christenvervolging speelt?

Antwoord 6

Het kabinet is bekend met gevallen waarin administratieve procedures, zoals vergunningen, onevenredig of selectief worden ingezet tegen religieuze minderheden, waaronder christenen. Onze posten volgen deze ontwikkelingen nauwgezet en brengen zorgen hierover, waar passend, onder de aandacht van lokale autoriteiten.

Vraag 7

In dit geval heeft de Indonesische overheid zelf bemiddelend opgetreden, maar was groeiende maatschappelijke intolerantie en volkswoede een probleem. Welke mogelijkheden ziet u om dit weg te nemen en de interreligieuze verhoudingen te verbeteren?

Antwoord 7

In Indonesië, en in de samenwerking met Indonesië, is er ruim aandacht voor interreligieuze dialoog. Bijvoorbeeld middels het bezoek van de Speciaal Gezant voor Religie en Levensovertuiging aan Indonesië najaar 2023, en haar deelname aan de door de Indonesische ambassade in Den Haag georganiseerde Interfaith Dialogue in 2024.

Een belangrijk instrument hierbij is het meerjarige JISRA-programma (Joint Initiative for Strategic Religious Action), dat door Nederland wordt gefinancierd. In verschillende landen ondersteunt dit programma maatschappelijke en religieuze actoren bij het bevorderen van dialoog, het tegengaan van polarisatie en het versterken van de positie van vrouwen en jongeren binnen geloofsgemeenschappen. In Indonesië draagt JISRA bij aan het verminderen van spanningen en het versterken van sociale cohesie op lokaal niveau, onder andere door interreligieuze samenwerking en gezamenlijke belangenbehartiging.

Daarnaast lopen er ook verschillende projecten op dit thema via de Nederlandse ambassade in Jakarta. Met steun van de ambassade wordt bijvoorbeeld door verschillende lokale organisaties en overheidsinstanties samengewerkt aan nieuwe regelgeving die betrekking heeft op het beschermen van religieuze vrijheden.

Vraag 8

Welke strategie hanteert u om christenvervolging te bestrijden en geloofsvrijheid te bevorderen waar de overheid formeel vrijheid van religie garandeert, maar volkswoede en spanningen tussen religieuze groepen alsnog uitmonden in christenvervolging?

Antwoord 8

Zie het antwoord op vraag 7.

Vraag 9

Welke mogelijkheden ziet u om bestaande initiatieven voor religieuze verzoening en harmonie, zoals onder andere het initiatief Forum Kerukunan Umat Beragama (FKUB), te steunen of bevorderen?

Antwoord 9

Er is in de relatie met Indonesië ruim aandacht voor het onderwerp interreligieuze dialoog waarbij Nederland verschillende initiatieven steunt. Zie ook het antwoord op vraag 7.

FKUB is een initiatief van de Indonesische overheid om religieuze harmonie te bevorderen. De ambassade in Jakarta werkt door haar projecten rondom vrijheid van religie en geloof indirect samen met dit forum; meerdere organisaties waarmee de ambassade samenwerkt, zijn verbonden aan het forum.